

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt LIII. Iusta Dei esse iudicia, quando homines tentari permittit, siue
vincant, siue victi resurgant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

triumphalem, quàm æterna supplicia promereri. Ideò namq; tempus illud agón vocatur, quia in illo certatur pro re summi momenti. Neque sine gravissimis causis illud certamen permittit cælestis Agonothera, qui ut omnem vitam hominis vult esse tentationem; ita neque in termino vitæ vult nos esse immunes, ut semper vigilemus. De tentatione igitur paulò altiùs est disputandum.

C A P V T L I I I .

Iusta Dei esse iudicia, quando homines tentari permittit, siue vincant, siue victi resurgant.

Rigus, famem, sitim, carceres, morbos, mortes corporum, habere in diuina prouidentia locum, facile fuit ostendere; rectè enim illis vitur summa illa & dominatrix potestas ad virtutis exercitationem, aut malorum facinorum pœnam. Illa maior est quæstio: An diuini iudicij æquitas pati possit, ut homines labantur in tentationem? Siquidem, teste Iob, *Militia est vita hominis super terram*, seu, ut alia habet transcriptio: *Tentatio est vita hominis super terram*, nec vita tantùm, sed etiam mors hominis est tentatio, quæ cum plena sit periculi, plena est etiam quæstionis; magis, quàm si de fame, siti, morbis, alijsq; malis agamus. *Accidentibus illis corporis malis afflicti homines ad DEVM plerumq; confugiunt, misigant, obsecrant, credentes eum posse has injurias propulsare*; at quid iuuat in peccatum cadere? quid tentari? an non, qui scandalum ponit, videtur esse causa ruinæ? Ita de ipsis tentationibus à DEO vel permissis, vel immixtis quidam tentantur. Et certè, *quàm diu in mundo vivimus, sine tribulatione & tentatione esse non possumus*. Immo, *nemo tam perfectus est & sanctus, qui non habeat aliquando tentationes, & plenè eis carere non possumus*. Auget quæstionem communis hostis nostri ingenium vaferrimum, odium plus quàm inueteratum, artes & arma terrificæ; hominum simplicitas, viriumq; imbecillitas ad resistendum, experientia quotidiana succumbentium, etiam in vltimo mortis agone. Ut perinde hæc animi mors longè sit, quàm corporis magis metuenda. Quâ igitur iudicij diuini æquitate, aut quibus iustis de causis hæc contingunt?

I.

Iob. 7. 2

Lactant. lib. de ira. cap. 16.

Thom. de Kemp. lib. 1. de Imit. c. 13. 1.

Dddd 2 gunt?

gunt? Tentatus est David, & cecidit; tentatus Petrus, & Christum negavit; tentati reliqui Apostoli, & omnes, relicto eo, fugerunt; denique quisquis damnatus est hominum adulatorum, per tentationem in peccatum, per peccatum in infernum lapsus est. An non igitur præstaret, tentationes in Mundo nullas esse, cum, sicut occasio furem, ita tentatio videatur facere peccatorem?

II.

Hæc ipsa de permissione tentationum, tentatio maxima est, & quidam scopulus piorum; ita tentatio ferit tentationem. Sed multa sunt, è quibus ei fiat medicina. Primum est, si consideremus, ob quamnam causam, fomitem in nobis, concupiscentiasq; , & alios inordinatorum motuum fontes reliquerit Deus,

In vita Leonard. Lessij, quam Bruzellis edidit Thomas Courtois. c. 12. §. 64.

Nam, ut in vita optimi P. Leonardi Lessij legimus, Lessius has affectiones, tribus potissimum de causis, tamquam hereditarios hostes, post primorum scelus parentum, in nobis relictas volebat. Primo, ut propria miseria inopiaq; conscy, dum natio quodam pondere in calamitates ac scelera labi nos perficimus, deposito fastu, ipsos nos abijcimus. Deinde ut esset insignium victoriarum locuples materia, dum quotidiana militia aut vincere generosi, aut occumbere socordes cogimur. Tertio, ut auxiliares è calo & opes, & copias gerendo bello deposcamus, adeoq; utili quadam necessitate, Deo frequenter supplices, magno bono nostro accidere compellamur.

III.

Hæ causæ sufficiunt ad Deum non iam excusandum, sed laudandum, ob morbos animi tam utiles in nobis relictos. Deinde, si de interno malo loquamur, etiam atque etiam expendendum est, ferocissimum quidem esse, & maximarum virium infernum hostem, voluntateq; acerbissima, sed non minus in manu Dei Mundum gubernantis, atque cetera omnia. Sicut ergo diuina prouidentia mari posuit terminos; sicut continet flumina, imbres, tempestates, belluas, aliaque mala; ita etiam frenat diabolicam potestatem, eiusque vim intra certos limites cancellosque cohibet. Id eum posse, docet eius omnipotentia; id nosse, ostendit summa sapientia; id velle, demonstrat infinita bonitas & charitas: ut proinde non sine graui culpa sit, qui ei culpam ascribit; & crudeliter cogitet, quicumque eum accusat crudelitatis. Dolis pullulat orcus, ex astutijs confutus est caco-dæmon; fraudibus, mendacijs, violentia, blanditijs nouit

nouit

novit & DEVS, quibus auxilijs hæc omnia superentur. Infinita est eius scientia, vt nullius illi possit error ascribi: infinita vis & potentia, vt non deficiat eius p̄testas; infinitus amor, vt de nulla possit inclementia accusari.

Hinc omnia ei tentatoris consilia, omnes doli, omnia stragemata sunt cognitissima. Hinc perspicuè videt quid orcus possit, quantæque sint vires Acherontis; quanta item hominum imbecillitas. Omnia enim ei manifesta sunt. Sed & omnia possibilia sunt apud DEVM. Hinc manum porrigere, hinc opem afferre etiam in rebus desperatissimis novit; & ipsos etiam auxilijs suis homines quodammodo facere omnipotentes: vt dicere adeò quispiam ausus sit: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Esto igitur, immanissimi sint Alastores, & spirent minas, more gigantum sub aquis gementium; nihil tamen omnino possunt efficere, etiam contra puerum vix è cunis exeuntem, aut contra fragilem sexum puellarum; aut contra grallis incedentem senem, aut contra quemcumque alium, quantumcumque tandem imbecillum, diuino robore munitum. Nonnè gigas erat Goliath, & armis ferreis instructus? processit contra eum pastoritius puer, baculo & funda, gladij & balistæ loco armatus, & exiguo lapillo in terram applausit lacertosum gigantem; proprioque gladio contruncavit. Hæc est manus Domini: hæc dextera excelsi. Scit ergo DEVS, vbi, & quando sit succurrendum; & vim habet, quâ possit succurrere. *Quoniam quis DEVS, prater Dominum? qui decet manus meas ad prælium?*

Cur igitur tot quotidie succumbunt, inquires, cur tam paucievadunt victores? An fortasse, qui novit nostram debilitatem, & vires habet, quibus succurrat, succurrere non vult? Absit, vt hoc credamus; nihil magis repugnat diuinæ bonitati. Infinita est DEI charitas. E quo fonte promanat, vt ei non possit deesse voluntas succurrendi. Neque aliquibus dumtaxat, sed omnibus succurrit, qui omnes vult saluos fieri. Spectat igitur ad charitatem illius infinitam; vt, cum Satanæ potestatem facit nos tentandi, non solùm id faciat ad vtilitatem nostram, & aliquem cum tentatione pronentum capiendum; sed etiam vt sufficientia nobis auxilia suppeditet, quibus tentationem superare, & victo-

IV.

Matth. 19. 26;

Phil. 4. 31

1. Reg. 17. 49;

Psal. 15. 8;

Psal. 43. 4;

Psal. 17. 32.

& Psal. 143. 1;

V.

1. Tim. 2. 4;

1. Cor. 10. 13. res euadere valeamus. Hoc est, quod Paulus dicit: *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari. supra id, quod potestis: sed faciet etiam cū tentatione prouentum.* In eo ergo est fidelis, quia seruat, quod promisit; promisit autem se cum homine futurum, siue per flammā, siue per vndam ei sit transeundum. Esse autem cum homine, est, ei manum porrigere adiutricem, & gratiæ sufficientis auxilio eum non destituere; neque permittere inferno hosti, ut quacumque hora, aut tempore, aut loco, aut modo, aut impetu, eum, qui tentandus est, aggrediatur. Permittit itaque Deus, sicut pius Agonotheta, certamen, ut vincamus, & cum coronam triumphemus. Siquidem, ut ait D. Augustinus, *Tanta est Dei bonitas, ut numquam hac mala permetteret, nisi sciret ac posset maiora ac prastantiora bona ex ijs elicere, pro suis electis.* Quia, ut Agonotheta & modum, & limites certaminis prescribit; ita certas leges ac condiciones ponit Deus diabolo prælium machinanti. Quod vel in Iob ostensum est, in quem nihil potuit, immò nec in oues, nec in ceteras eius fortunas, nisi quod à Deo illi concessum est. Atque ut videas potestatem limitatam: *Ecce, ait Deus, vniuersa, qua habet, in manu tua sunt: tantum ne in eum extendas manum tuam.* Hem, ut manum illi ligat! Ipse Pilatus, qui se iactabat dicens: *potestatem habeo crucifigere te,* non habuit, nisi quam illi diuina maiestas permisit. Vnde & Christus dixit: *Non habetis potestatem in me ullam, nisi tibi datum esset desuper.* Hac de causa D. Augustinus & D. Gregorius scripserunt, Satanæ voluntatem semper esse malam & iniquam, potestatem autem semper esse bonam & iustam; quod enim ille vult facere iniquè, Deus permittit iustè: immò & beneuolè. Ex his conficitur, illum timendum non esse, qui nihil potest facere, nisi quod ei à bono Deo conceditur; enimuero Deum timendum esse, quem diabolus timere cogitur. Quamuis enim Hydra ista septem capitibus terribilis exurgat; quamuis decem cornibus minetur; quamuis metuenda caudæ volumina vibret; neque tamen mordere, neque arictare, neque alligare quemquam potest, nisi Numinis permisso, quod perinde solum timendum est, ne in scelerum nostrorum pœnam fœcunum laxet Tartareo draconi. Nam iste *Behemoth est principium viarum Dei, & qui fecit eum, applicabit gladium eius.*

Gla-

Gladius illi est, sed victus, & neminem valens lædere, nisi à Deo applicatus: vsque adeò, ut ne gregi quidem porcorum possit obesse, nisi nutu cuncta gubernantis. Siue ergo in pœnam, quis peccatorum permittitur tentari, iustum id est; siue in certaminis occasionem, & ad coronam promerendam, à bono id fit parente, ut qui simul manum præbet auxiliatricem, gratiamque largitur, qua victoria possit obtineri. Pigritiæ est, gratiâ non uti; culpæ, nolle vincere. Qui vincitur, suo crimine vincitur, non Dei destitutione. Hæc probatio est. *Impij, ac reprobi tamquam pulvis sunt, quem projicit ventus à facie terra; nam in tempore tentationis recedunt: iusti autem tamquam solidum frumentum permanent in cribro, etiam identidem concussi; sicut Apostoli in Christo permanserunt, vno Iuda, tamquam palea, auolante, & pereunte, & dum ex arbore penderet aridus, paleæ instar ventilato. Ideò unusquisque sollicitus esse deberet, ait Thomas de Kempis, circa tentationes suas, & vigilare in orationibus, ne diabolus locum inueniret decipiendi, qui numquam dormitat sed circuit quærens, quem deuoret.* Hæc in genere dicta sunt. Res longè clarior fiet, si nunc ad classes eorum, qui tentantur descendamus.

Matth. 2. 32

Amos. 9. 2

Thom. de Kemp. lib. 1. de Imit. c. 13.

VI.

Tres sunt classes eorum, qui tentationibus agitantur. Nam & qui vincunt, & qui victi resurgunt, & qui victi pereunt, tentantur. Omnia hæc iustissimè permittit Deus, tamquam Dominus, tamquam amator, tamquam miserator, tamquam iudex. De iustis & ad cælum destinatis, facile est causas reperire. Exempla & causas enumerat ipse diuinus Spiritus. Noë in arcam, velut in custodiam inclusus, per contemptibile lignum seruatus est. Coactus est Loth urbem suam deserere, at sic incendium euasit. Quis has tentationes existimet fuisse ad perdendos eos, quos è grauissimis periculis liberauit? 1. Igitur aliqui tentantur, ut defendantur. Multi æternùm perirent, nisi sic perirent. Multis profuit carcer; multos exilium, in cælestem duxit patriam: multi dum fluctuant, cum Apostolis clamant: *Domine, salua nos, perimus.* Adiuuat certantes, qui certamen indixit, ait S. Augustinus serm. 105. 2. Tentantur quidam, ut & diuina in illis prouidentia, eorumque virtus heroica illustretur. Qua de causa de Iacob dicitur: *Hæc profugum ire fratris iustum deduxit per vias re-*

Sapi. 10. 4
Gen. 7.
Gen. 19.

Matth. 8. 26.

Sapi. 10. 10.

Etas,

Etas, &c. In fraude circumuenientium illum affuit illi, & honestum fecit illum. Custodiuit illum ab inimicis, & a seductoribus tuitur illum, & certamen forte dedit illi, ut vinceret, & sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hæc enim & iram fraternam, & fraudem circumuenientium, & inimicos, & seductores omnes, etiam per quemuis suapte natura imbecillum, gratia tamen diuina firmatum, vincit. Hac victoria igitur diuinæ prouidentia vis illustratur; & honestos, hoc est, honore dignos facit illos, quorum etiam si vires nouit, permittit tamen tentari, & velut in igne probari, ut magis ipsa per auxiliū suum enitescat. Siquidem

2. Cor, 12, 9. *virtus in infirmitate perficitur.* Quemadmodum enim in antiperistasi contingit, ut cum cingit frigus, calor se intendat, & frigus se se augeat, calore circumstante; ita virtus heroica tum demum se erigit, luscitat & opponit, cum hostem adesse animaduertit. Sic palma nititur contra pondus impositum. Sic luctator vires colligit, cum in arena instat aduersarius: & quia videt proprias vires non esse sufficientes, diuinas implorat, & clamat:

Psal. 70. 12. *Deus, ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice.* Et si enim proprijs viribus diffidat, scit tamen se omnia posse in eo à quo confortatur, si velit officium suum facere, ac velut strenuus miles, contra mundum, carnem, dæmonem pugnare. Hinc Christiano pugili S. Chrysostomus tale classicum canit. *Delicatus es miles, si putas te posse sine pugna vincere, sine certamine triumphare. Exsere vires, fortiter dimica, atrociter in prælio isto concerta. Considera pactum, condicionem attende, militiam nosce: pactum, quod spondidisti: condicionem, qua accessisti: militiam, cui nomen dedisti.*

3. Ex augmento virtutis, præmij quoque enascitur augmentum. Cur parens filium ad castra & prælia mittit? non ut cadat, sed ut vincat, & spolia cum laude referat. Mater aliqua mollis fortasse patrem asperum, & tyrannum vocet, cum eum videt in hostes & pugnas mitti. At longè aliter heros aliquis iudicabit, qui se quoque hac via meminit ad gloriam peruenisse. Hoc est, quod dicitur: *Infantium autem anima in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori: & astimata est afflictio exitus illorum; & quod à nobis est iter, exterminium: illi autem sunt in pace. Et sicoram hominibus tormenta passi sunt,*

sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponuntur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum. Et præmium, & auxilium DEI, tentationū victoribus proponit S. Dionysius, dum ait: *Certantibus Dominus premia proponit, ut Deus & leges autem certaminis tulit ut sapiens premiaq; vincentibus decora constituit, & pulcherrima: Et quod est profectò divinius, ipse, ut est summe clarior & bonus, in suis bellatoribus vincit, dum in illis habitans, pro illorum salute atq; victoria adversus mortis & corruptionis imperium pugnat.* Quid ergo conqueri de Deo possumus, si nos sinat pugnare, cum ipse velit in nobis, & pro nobis pugnare, ut nos tamquam victores queat coronare? 4. Quin etiam, sicut per sentes itur ad rosas, ita vult DEVS, per tentationes, non rarò in hac quoque vita ducere hominem ad honores. Antè enim deprimat, quàm attollit. *Hæc est sapientia illa, qua venditum justum non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum: descenditq; cum illo in fontem, & in vinculis non dereliquit illum, donec afferres illi sceptrum regni, & potentiam adversus eos, qui eum deprimebant: & mendaces ostendit, qui maculaverunt illum, & dedit illi claritatem æternam.* Quod de Ioseph Patriarcha intelligitur, & in omnibus illis verum est, qui per calumnias impiorum, prius pressi, postea fuere tantò sublimiùs euecti. Ne tristeris inimici linguâ traductus: audijt hoc DEVS, qui efficiet, ut inde longè clarior euadas. Montes & aspera viarum superanda sunt antè, quàm ad planitiem pervenias. Superbus dæmon plurimos non audet oppugnare, quia metuit, ne ipse succumbat, eosq; quos aggreditur, reddat illustriores. Quod cum omniscius ille Mundi moderator videat, occasionem quodammodo dat metuenti, ut pugnam aggressus vincatur. Sic ad satanam aiebat: *Considerasti seruum meum Iob, quòd non sit ei similis in terra?* Laudavit Iobum coram hoste, qui solitâ invidiâ excitatus in eum exardescerat. Exarsit, & dixit: *Numquid Iob frustra timet DEVM?* hoc est, non colit te, quia DEVS es, sed quia beneficus es, & eum bonis vndique vallasti; qui imperfectus, & concupiscentiæ dumtaxat amor est. Permisit ergo illi, qui meliùs Iobi amorem nouerat, ut bona ab

S. Dionys.
cap. 2. de Ec-
cles. hier.

Sapi. 10. 13.
Gen. 37. 26.

Iob. 1. 8.
S. Gregor.
mor. 2. 5.

eo auferret, quin & ut liberos charissimos, & ipsam aded auferret sanitatem. Sed quid inde consecutus est satan? nihil, nisi ut Iob victor eius, in exemplum patientiæ, toti Mundo inclaresceret; perspicueque appareret, etiam omnibus solatijs sublati, ab eo DEVM, non propter beneficia tantum, sed in ipsis etiam tribulationibus amatum fuisse. Author est Valer. Maximus, Epaminondam Ducem Thebanum, fortissimè in bello dimicantem, lethaliter læsum, morientem rogauisse: *An sum clypeus esset saluus & hostes cæsi?* Cùm illum saluum, & hostes cæsos audivisset, aiebat: *Nunc finis vita mea: sed melius & altius initium aduenit: nunc Epaminondas nascitur, quia sic moritur.* Ergo homines strenui, pro laude & gloria humana ita certant; & nos pro gloria æterna prælium detrectemus? *Si tantum terrena gloria licet, de corporis, & animi vigore,* ait Tertullianus ad Martyres, cap. 4. *ut gladium, ignem, crucem, bestias, tormenta contemnant, sub præmio laudis humana, possum dicere: Modica sunt ista passiones ad consecutionem gloria celestis. Tanti vitrum, quanti verum margaritum? Quis ergo non libentissimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alij pro falso?*

VII.

Eclli. 34. 9.

5. Tentatio hominem erudit. Nec iam illud vrgebo dictum, *Quod noset, docet.* Illud inculco: *Qui non est tentatus, quid scit? Nescit homo compati, qui nescit pati.* Qui numquam fuit tentatus, quo modo tentatis succurret? Omnia nouerat Christus, experimentaliter tamen scientia voluit ipse tentationes experiri, ut ex ijs quoque sciret, eis, qui tentantur, auxiliari. Vnde impensius credere possumus, ipsum compati infirmitatibus nostris, ex ijs, quæ ipse passus est. Qui ægrotauit, meminit, quâ medicinâ, aut à quo medico sit sanitati restitutus. Eundem ergo & alij medicum medicinamque suadet. Sic bene consulit, qui bonis consilijs se ipsum adiutum recordatur. Certè, ut pueri ad matrem confugiunt, cùm aduersi illis aliquid contingit; ita qui tentatur, & suam agnoscit imbelliam, tantoque inde humilior euadit, & videt quantopere diuina manu indigeat, ad quam sibi censet recurrendum. An non rectè ergo DEVS suos tentat, ut erudiat? terit, ut poliat? ducit in campum, ut doceat manus nostras ad prælium? & dicat tentatis ad se confugientibus anima nostra:

Psal. 17. 35.

Non

Non ignara mali miseris succurrere disco?

Virgil. lib. 2.
Æneid.

6. Quid, quod nulla ferè virtus heroicis actus, nisi inter tentationes, manifestat? Quanta castitatis laude celebrantur Ioseph, & Susanna? ille à Putipharis vxore, ista à senibus & iudicum primis tentata fuit: vicit vterque tentationem, & splendide triumphauit. Eapropter etiam Catharinæ Senensi dixit Christus, si quis ab se perat castitatem, aliamue virtutem, permittere se, vt grauius contra virtutem illam tentetur; tentationem enim incitare ad orandum, ad ieiunandum, ad corpus cilicij & flagellis castigandum, & alia remedia exquirenda; itemq; ad actus exercendos, quibus virtus illa celerius perfectiusque stabilitur. Ita maior fiducia è maioribus elucet periculis, profundior humilitas in contemptu grauiore, summa fortitudo in summis malis exercetur. Vides quid prosint tentationes? Refert Plutarchus, apud Lacedæmones, deos deasque omnes hastatos fingi solitos, tamquam ne illi quidem orium agant, sed inter bellica studia certaminaque exerceantur: *Militia est vita hominis super terram.* In hac militia pulcherrimum est, Imperatorem stantem mori, militem autem militantem & proeliantem.

In vita S. Catharinæ Senensis.

Plutarch. in Apophthegmatis Lacedæmoniel.
Iob. 7. 1.

VIII.

7. Inter flumina semper commota, & pigras paludes illud est discrimen, quod flumina semper sint puriora, paludes autem aquis stagnantibus putrescant. Idem discrimen est, inter eos, qui tentationibus agitantur: excitantur enim ad feruorem animi atq; alacritatem; & eos, qui malacia quadam obtorpescente. Siquidem è tranquillitate securitas, è securitate negligentia, & socordia, ex his exitium pullulat. Docuit idem & prima Ecclesiæ ætas, & nostrum hoc bellis fœtum sæculum. Semper enim cum pax fuit, pietas intepuit, vitia exæstuarunt; at persecutione aut tentatione insurgente, homines ad spiritualia arma confugerunt, instituerunt crebriores comprecationes, vt olim in Bethulia factum; aliaque opera pietatis. 8. Cum iusti tentationibus tamquam aurum in igne probentur, purificantur itidem, vt aurum, & seoriam deponunt vitiorum. Abstergitur fuligo & macula, mollescunt, instar liquefacti auri, incalescunt, immò ignescunt charitate; & quasi *holocausti hostia* Deo offeruntur. Ob

Iudith. 8. 33.

Sapi. 3. 17.

Eccc 2 argu.

Pfal. 25. 2.

Iacob. 1. 2.

argumenta, obuijs vlnis amplectuntur, luctari que cupiunt, quicumque volunt coronari. Hinc David ait: *Proba me, Domine, & tenta me:* & D. Iacobus: *Omne gaudium existimate, cum in tentationes varias incideritis.* Hæc nota boni militis est, prælijs gaudere. Ignavi, cum pugna imminet simulant se ægrotare, aut negotium excogitant, ne cogantur certamini interesse. Maria Ægyptiaca, quæ 17. annis Veneri seruierat, postea quoque in eremo pœnitentiam agens, totidem annis stimulis libidinis est agitata, quos vitæ seueritate repressit vicitque. Idem alijs est agendum. Nec enim sufficit credere, sed fidei opera sunt adiungenda, & athletici labores, atque in primis egregia abstinencia omnium mundanarum illecebrarum. Quia teste S. Hieronymo: *Difficile, immò impossibile est, ut presentibus quis, & futuris fruatur bonis; ut hic ventrem, & ibi mentem expleret; ut de delicijs transeat ad delicijs: ut in utroque saculo primus sit; ut in celo & terra appareat gloriosus.*

I X.

S. Gregor.
lib 19 Moral.
cap. 5 & 6.

2. Cor. 12. 9

At classis altera est eorum, quos DEVS diabolo permittit tentandos, etiam si eos videat casuros. Quale hoc iudicium? Iustissimum. Primò, quia eos in casum non impellit, sed cadere permittit volentes, & libero suo arbitrio abutentes. Deinde, quia id ipsum in eorundem permittit plurimas vtilitates. Si enim, ut S. Gregorius docet, utili & prudenti consilio electi hinc inter raptus & eleuationes, inde inter infirmitates & depressiones, iam in altum sublimati, iam quasi in abyssum demersi, velut ancipites librentur, ne aut in superbiam, aut in desperationem corruant, sed inter vtrumque via recta in cælum gradientur: quis fit exemptus à tentatione, qui non est exemptus à periculo superbiendi? Ancæus, in fabulis, quoties terram attigit cadendo, toties fortior surrexit. Ita multi non essent in fide, non in spe, non in charitate tam firmi, si non cecidissent. Ut etiam hinc valeat illud, *Cum infirmior, tunc fortior sum.* Item: *Virtus in infirmitate perficitur.* Sicut enim, qui in itinere comites longè antegressos dormiendo neglexerunt, postea tantò celerius currunt, ut eos assequantur, ita, qui semel lapsi resipuerunt, meritò censent, præteritam offensam, maiore charitate compensandam, & humiliati iudicant, se, quidquid faciant, numquam satisfacturos. Exemplum est clarissimum in Apostolis, & præcipuè in S. Petro

SIMON,

Simon, Simon, ait Christus, *Ecce satanas expetiuit vos, ut cribraret, sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Cùm dicat Christus: *satanas expetiuit vos,* elicit S. Ambrosius, satanam facultatem petiuisse, Apostolos tentandi, & hinc inde, instar tritici, velut cribro gyrandi. Quod sanè Deus annuit, sed vt, velut triticum, purgarentur; humilioresque & cautiore surgent, & post casum tantò essent ardentiores, in Deo amando, promptioresque in proximo adiuuando. Quamobrem Christus non orauit, ne discipuli sui tentareatur, aut ob scandalum dispergerentur; sed vt Deus cum tentatione prouentum faceret. Hoc multis alijs contigit. Non disceremus à Magdalena surgere, nisi cecidisset. Aiunt chirurgi, fractum se crus ita posse sanare, & solidum reddere, vt sano citius loco os rumpi possit, quàm vbi est restitutū integritati. Ita quidam longè sunt firmiores & constantiores, postquam à peccato sunt sanati. O qualis post lapsum fuit pœnitens Dauid? quos non psalmos cecinit? quæ non suspiria fudit? ô quales fuère Mariæ Ægyptiacæ? Pelagiæ? mille alij & alia pœnitentes? sicut panni loti, pulchriores sunt post munda-tionem, quàm si numquam deformes extitissent. profuit ergo illis non solùm tentatio, sed ipsa etiam de tentatione ruina, in-stimulum pœnitentiæ conuersa. Denique illud de Deo sentien-dum est, eum nosse, cur diabolus homines oppugnet, nempe ex odio ipsius Dei, de quo se vult in amicis eius vindicare, qui sunt imago & similitudo Creatoris, & ad eam gloriam conditi, vnde diabolus excidit. Cùm ergo hoc nôrit Deus, causam nostram suam esse iudicat; quare ad nos propugnandos, armandosque, suâ charitate impellitur. Si ergo Dauid non horruit gigantem, sed in eum iuit in nomine Domini Dei Israël, quia *ipsum erat bellum,* Dei enim causâ id gerebatur, de Dei honore agebatur; quantò magis Deus ipse suam causam in nobis suscipiet prote-gendam? Nemo igitur diffidat, aut desperet, nemo conqueratur de suo Conditore, si in varias tentationes inciderit: habet enim eundem à parte sua stantem, & magna ei emolumenta paran-tem. Illud potiùs dicat: *Exurge Domine, & iudica causam tuam.* Tu adiuua me, quia pugno pro te; scio, quia non patieris succumbere,

S. Ambros.
lib. 1. de ve-
cat. gent. cap.
vlt.

1. Reg. 17. 47.

Psal. 73. 22.

S. Dionys. de
Eccles. hierarch. cap. 7.

cumbere, nisi volentem; & eriges lapsum ad te clamantem. Palastra, stadium, agon, pugilatus est vita nostra; quam diu nobis viuendum, tam diu certandum est. Hinc S. Dionysius scribit, eos, qui baptizantur, oleo inungi, vt sciatur hoc signo, illos inungi quasi athletas Christi, atque adeò vocari ad sacra certamina pro fide & pietate, obeunda. Additque, etiam mortuis eisdem solere oleum infundi, quasi Athletis morte consumptis. *Atque tunc quidem, ait, olei unctio baptizandum auocabat ad sacra certamina: nunc autem (in morte) infusum oleum designat eum, qui defunctus est, eadem sacra exegisse certamina, sicq; fuisse consummatum.*

C A P V T L I V.

Institissima quoque esse iudicia Dei, quibus permittit homines plurimos non solum tentari & vinci, sed etiam ita vinci, vt numquam resurgant.

I.

ertia classis est eorum, qui tentatione prostrati aeternum pereunt. Christus quidem etiam tentatus est, sed exterius tantum, à diabolo tentationem proponente potuit tentari, non autem interius concupiscentiâ, aut motu inordinato phantasiæ, qui in Christo esse non potuit. Itaque *in eo, in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis, qui tentantur, auxiliari: quia tentatione sua meruit nobis opem & auxilium in omni tentatione.* Nos quoque, si tentationem vincamus, mereri multa possumus; & meruerunt Sancti, vt in eo, quod passi sunt, nobis idem patientibus auxilientur, apud Deum. Vnde SS. Virgines, quæ pro castitate vsque ad mortem certarunt, in tentatione carnis opitulantur: SS. Martyres, in tentatione fidei, & persecutione hæreticorum nobis robur impetrant inuocati: S. Iob & Eustachius, in infortunijs & aduersis patientiam: infamia & ignominia S. Ioseph Patriarcha, & S. Susanna, quia hi pro castitate infamiam subierunt. Atque in hoc genere & meritò nos tentati Christo possumus assimilari: nequaquam autem in illo, vt tantum tentemur à Satana exterius tentationem proponente, quia interius quoque concupiscentia nostra allicitur, & velut fomes concipit ignem, motusque phantasiæ
inor-

Hebr. 2. 18.